

ZABEZPEČENÍ NEPŘETRŽITOSTI VELENÍ A SPOJENÍ V ÚTOČNÉ OPERACI ARMÁDY ZA PŘEMÍSTOVÁNÍ VS A VP

Generál-major Karel Blatenský

I

Zvláštnosti velení v útočné operaci armády za použití zbraní hromadného ničení

Soudobé operace jsou charakterisovány masovým použitím pěchoty, tanků, dělostřelectva, mechanisovaných, motorisovaných, výsadkových vojsk a zbraní hromadného ničení.

Masovost hromadného použití různých druhů vojsk, zlepšení mechanisace a motorisace a použití zbraní hromadného ničení má značný vliv na změny v taktice a v operačním umění. V soudobé útočné operaci se zvýšilo i tempo i šířka útočných pásem a hloubka úkolů. Zvýšily se tím požadavky na vojska provádějící útok i na štáby provádějící přípravu a organizaci operace i náročnost na řízení vojsk.

Všechny okolnosti vzniklé použitím zbraní hromadného ničení mají vliv na přijetí nových, jednodušších a rychlejších method velení, neboť mnohé současné zásady platných řádů polní služby štábů zastaraly.

Současné operace vyžadují rychlejší přerůstání taktického úspěchu v operační a tohoto úspěchu v strategický. Mezi skončením jedné a začátkem druhé útočné operace musí být velmi krátká doba, na stupni armády nejvýše 6 až 8 dní. Při přerůstání armádní operace do frontové není operační přestávka žádoucí; operace musí ihned pokračovat. To vyžaduje, aby velitel a štáb armády od velitele frontu dostali úkoly pro novou operaci ještě během plnění dalšího úkolu armády, aby byli s to v tomto období plně napláňovat novou operaci.

I když bylo zkráceno přípravné období operace, úkoly kladené na velitele a štáby se nezmenšily; právě naopak jsou náročnější.

Přeskupení a vystřídání je nutno provést v kratší době, než tomu bylo dosud. Přesuny vojsk budou prováděny z daleko větší hloubky, aby bylo zabezpečeno překvapení provedením hlavního úderu na směr neočekávaném pro nepřítele. Vojska musí být co nejkratší dobu v prostorech soustředění blízkých k frontě, kde jsou daleko zranitelnější nepřátelskými zbraněmi hromadného ničení.

Zkrácení doby přípravného období vyžaduje od velitelů a štábů nové formy práce, které zabezpečí splnění všech úkolů kladených na velitele a štáby v kratší době, než tomu bylo dosud.

V dosavadní štábní praxi se ztrácí mnoho času zpracováváním a přednášením mnoha obširných informačních zpráv, sestavují se dlouhé rozkazy, plány a grafické dokumenty jsou neúčelně nabití nenutnými údaji a pořízují se v mnoha výtiscích (hlavně při velitelsko-štábních cvičeních).

Tato kvantitativní dokumentační praxe má vliv na kvalitu dokumentů a oddaluje velitele i štáby od praktické práce při organizaci boje.

Zkušenosti z dosavadních cvičení nám ukázaly, že důsledkem této štábní praxe bylo a je to, že štáby pracují na sebe a nejsou schopny včas dodat rozhodnutí velitele vojskům, a co je hlavní, nejsou schopny kontrolovat a pomáhat při jeho praktickém uvádění v život u vojsk.

V průběhu boje pak nestačí sledovat vývoj operace a prakticky nevědí.

Je jasné, že by se nám tyto mírové nedostatky po doplnění štábů a velitelů záložními důstojníky projevíly ještě ve větší míře ve válečné praxi.

Konečně bylo v dosavadní praxi, hlavně při vedení operace v hloubce nepřátelské obrany, odtržení velitele od náčelníka štábu. Náčelník štábu je prvním zástupcem velitele a musí být stále informován o jeho názorech a zámyslech. Je tedy nutné, aby, neorganizuje-li opatření k zabezpečení boje, která může lépe organizovat z VS, vždy vyjížděl s velitelem armády na pozorovatelnou. Tím je zabezpečena jeho přímá informace a jednotnost myšlení s velitelem.

Jakmile dostane velitel armády direktivu frontu, prostuduje ji s náčelníkem štábu a s náčelníkem operačního oddělení a vyvodí si závěry dosavadní formou.

Aby získal čas, nepřijímá informační zprávy jednotlivých velitelů druhů vojsk v dosavadní formě. Upřesní si jen krátce některá detailní data dotazy na jednotlivé velitele druhů vojsk nebo náčelníky oddělení a týlu, a to jen v nutných případech.

Tato forma nezbavuje velitele druhů vojsk a náčelníky oddělení povinnosti připravit se přednést krátce ústně veliteli armády údaje o situaci, své závěry a návrhy. Písemné informační zprávy se nepřipravují.

Po ujasnění úkolu a po zhodnocení situace učiní velitel rozhodnutí a na jeho základě vypracuje štáb bojový rozkaz. Zároveň začne štáb armády pod vedením velitele armády zpracovávat plán útočné operace a ostatní nezbytné dokumenty.

Bojový rozkaz musí být krátký, jasný a zahrnuje v podstatě tyto body:

- úkoly armády, sousedů a rozhodnutí velitele;
- úkoly podřízeným svazkům a rozhraní;
- úkoly druhů vojsk, letectva, záloh;
- VS, ZVS, TVS, VP, osu přemístění.

Je-li málo času, a konečně v průběhu operace bude velitel armády vydávat bojový rozkaz nebo bojové nařízení sám ústně. Důstojníci operačního oddělení určení k jeho doručení svazkům zakreslí tento rozkaz nebo nařízení do mapy a zároveň zapíší nutná data potřebná příslušnému veliteli a osobně je jim doručí. Velitel nebo náčelník štábu doručí nebo vydá osobně rozkaz veliteli plnícímu v dané situaci hlavní úkol.

Celý rozkaz nebo nařízení zakreslí do mapy a písemně zachytí důstojníci operačního oddělení během jeho vydávání.

Bojový rozkaz nebo nařízení podpisují velitel armády a náčelník štábu.

Plán útočné operace se zpracovává graficky. Je nutno jej zpracovat jen s hlediska armády a není možné ztotožňovat tento dokument s řadou grafických rozhodnutí velitelů sborů, jak se u nás často praktikuje. Při tomto postupu bude jednak zpracován včas a neomezí iniciativu velitelů

sborů, jednak zbude veliteli a hlavním funkcionářům štábu armády dostatek času na kontrolu a pomoc u štábů sborů, divisi a armádních prostředků.

Grafický plán přeskupení se rozpracuje rovněž jen s hlediska armády, stejně tak jako ostatní dokumenty, z nichž je nutno vymýt zbytečné údaje nebo řešení otázek, které přísluší řešit velitelům sborů nebo divisi.

Zpracováním dokumentace v měřítku příslušejícím tomu nebo onomu štábu se ušetří hodně času a štáb ho využije ke kontrole a pomoci u podřízených svazků nebo útvarů.

Zjednodušení dokumentace bude mít velký význam během boje v operační hloubce obrany nepřítele; tu bude velitel armády vydávat krátké rozkazy nebo nařízení, která se rychle doručí styčnými důstojníky vykonavatelům, aby měli dost času na úspěšnou organizaci a provedení rozhodnutí velitele. Nebo vydá sám krátká nařízení radiem nebo směrovým pojítkem při zachování všech zásad utajení.

Bude výhodné vyslat s grafickým rozhodnutím velitele operačně vyspělé styčné důstojníky přímo k velitelům sborů a podřízených svazků, kteří je bez dlouhého psaní seznámí s rozhodnutím velitele armády a usměrní jejich rozhodnutí v duchu jediné myšlenky velitele armády. V současném rychlém spádu boje je nutno skoncovat s přežitkem volat podřízené na štáb armády k vydání rozhodnutí; naopak představitelé armády musí k vojskům. Velitelé sborů musí být informováni velitelem armády o svých úkolech vždy na celé období operace, velitelé divisi na dva dny operace; tím se zabezpečí jejich iniciativa při řešení úkolů na jednotlivé dny operace, které v operační hloubce budou mít převážně ráz pronásledování a střetných bojů, při nichž pro nejasnost situace přímé řešení a iniciativa bude závislá hlavně na velitelích nižších stupňů. Znalostí úkolů veliteli divisi na dva dny a veliteli sborů na celé období operace bude usnadněno velení veliteli a štábu armády i sborů, kterým postačí velet krátkými usměrňujícími pokyny; budou tak časově volnější a tím i schopnější věnovat větší pozornost, než tomu bylo dosud, zabezpečení rozhodnutí velitelů sborů s hlediska armády a velitelů divisi s hlediska sboru.

Je nutno zmenšit počet dokumentů zpracovávaných štábem.

Podle mého názoru bude kromě bojových rozkazů a bojových nařízení štáb armády nadále zpracovávat tyto vševojskové dokumenty:

- kalendářní plán opatření k přípravě a organizaci útočné operace,
- plán rekognoskace velitele armády,
- grafický plán práce velitele armády při organizaci součinnosti,
- grafický plán přeskupení a bojové nařízení pro přeskupení a vystřídání vojsk,
- plán bojové přípravy vojsk a štábů,
- plán kontroly a pomoci,
- grafický plán útočné operace armády,
- grafický plán průzkumu,
- bojové nařízení pro PVO, PAO, PCHO, PTO,
- plán operačního maskování,
- grafické plány zasazení druhého sledu armádní rychlé skupiny (je-li u armády),

- grafický plán regulační služby,
- válečný deník.

Zabezpečení ZVS armády a sborů druhopisy hlavních rozkazů a fotografickými snímky grafických dokumentů zabezpečí bez velké časové ztráty připravenost ZVS k převzetí velení, bude-li VS vyřazeno z vedení operace nebo boje.

K zrychlení přípravy operace a k zabezpečení nepřetržitosti velení a vlivu velitelů na chod operace a boje je nutné zrychlit způsob předávání získaných zpráv z bojiště.

Současná operace a boj konečně potřebuje praktické návyky v organisaci operačního, bojového a materiálně technického a zdravotnického zabezpečení útočné operace.

Vedení operace v širokých a hlubokých prostorech, dynamičnost průběhu soudobé operace a rychle se měnící situace a tím složitější podmínky velení vyžadují od velitelů a štábů všech stupňů nepřetržitě a převážně centralisované velení podřízeným vojskům a zabezpečení nepřetržité součinnosti ve všech obdobích útočné operace.

To je možno zabezpečit

- zvyšováním schopností a návyků velitelů a štábů operačně i takticky se rozhodovat a pracovat iniciativně na podkladě krátkých rozkazů nebo pokynů nadřízeného velitele v intencích jediného zámyslu velitele;
- stálým velením vojskům novými formami během celé operace;
- kontrolou plnění rozkazů, pokynů a kontrolou činnosti vojsk;
- ustavičnou vzájemnou informací velitelů a štábů všech stupňů a sousedů o průběhu operace a o všech změnách na bojišti;
- neustálým dobře pracujícím spojením.

II

Zvláštnosti spojení v útočné operaci armády za použití zbraní hromadného ničení

Použití zbraní hromadného ničení si vynutilo rozptýlení bojové sestavy vojsk do větší šířky a hloubky, vznikly nové prvky velení, zvýšil se počet záloh. To vynucuje zvýšit počty spojovacího materiálu i pojítek u jednotek, útvarů a svazků.

Rychlé tempo operace potřebuje použít takových druhů spojení, které je možno vybudovat rychle a které jsou méně zranitelné zbraněmi hromadného ničení.

Dále je nutné řešit ochranu spojovacího personálu a techniky proti účinkům atomových zbraní nepřítele, mít dostatečné zálohy sil a prostředků k rychlému obnovení spojení a k nahrazení ztrát, které vznikly nepřátelským atomovým napadením.

Při organisaci velitelského spojení v armádní útočné operaci je třeba mít zvláštní zřetel na spojení s tankovými a mechanisovanými jednotkami, se zálohami všech druhů a mimo to organisovat kromě normálně

dříve požadovaných spojení ještě spojení se svazky, útvary nebo jednotkami, které provedou shozy AZ, zamoření BRL, chemickými a biologickými látkami s radiálním průzkumem.

Při organizaci součinnostního spojení je nutno zvláštní pozornost věnovat otázce součinnostního spojení s jednotkami, útvary a svazky zbraní hromadného ničení, nevyšlou-li ke štábu nebo k veliteli armády své představitele. V součinnostní síti bude rovněž zařazena řada orgánů a prostředků pověřených odstraňováním následků použití zbraní hromadného ničení nepřítelem, které budou v rukou velitele a štábu armády, aby jimi mohl být proveden rychlý manévr do prostorů shozů nebo zamoření.

Hlásné spojení kromě dřívějších úkolů má doplňující úkol vyhlašovat vojskům signály nebezpečí atomového napadení a signály atomového poplachu.

Při organizaci týlového spojení je nutno kromě normálních požadavků rovněž organisovat spojení s prostředky k odstranění následků atomového napadení.

V přípravném období bude úkolem spojení organisovat spojení s posilovými prostředky postupujícími do podřízenosti armády, spojení s jednotkami provádějícími přeskupení, spojení pořádkové služby, spojení po linii všech nových velitelských stanovišť sborů, velitelských pozorovatelů, se zálohami, se sousedními armádami, s týlem a s velitelstvím frontu. Kromě toho nutno organisovat hlásné spojení, spojení s podpůrným letectvem a s prostředky zbraní hromadného ničení, budou-li v armádě k dispozici nebo budou-li pracovat v její prospěch.

Vezmeme-li v úvahu okolnost, že se u střeleckých sborů kromě velitelského stanoviště, pozorovatelny a týlového velitelského stanoviště buduje a obsazuje ještě záložní velitelské stanoviště vzdálené 3 až 5 km od VS a že se u armády zřizuje a obsazuje velitelské stanoviště, záložní velitelské stanoviště, týlové velitelské stanoviště a v některých případech pomocné velitelské stanoviště, dále že je nutné organisovat spojení s armádní rychlou skupinou (je-li organisována), s armádní dělostřeleckou skupinou, s armádními protiletadlovými skupinami, s všeobecnou dělostřeleckou, dělostřeleckou protitankovou, tankovou, protivýsadkovou, ženíjnou a chemickou zálohou, s pohyblivým odřadem zatarasovacím, s odřadem k zabezpečení pohybu, s podpůrným letectvem a s hlásnou službou, vyvstane nám celý objem prací spojovacích jednotek armády, které musí splnit za zvětšení vzdáleností mezi jednotlivými stanovišti prvků velení i mezi prostory soustředění druhých sledů a záloh, které kromě toho v některých případech periodicky přecházejí do záložních prostorů.

Všechna tato spojení je nutno udržovat i v průběhu operace, při čemž bude nutné zabezpečit ještě další spojení, a to s hloubkovým průzkumem, při odražení protiúderů, při ničení obklíčených uskupení nepřítele, při zasazení druhých sledů a vyčleňování nových záloh i při provádění přeskupení v chodu operace.

Tato okolnost, stejně tak jako možnost vyřazení našich velitelských stanovišť zbraněmi hromadného ničení vyžaduje, aby náčelník spojení armády měl k dispozici dostatečnou zálohu sil a pojítek.

Hlavními pojítky během operace budou radiová a směrová pojítka, která lze rychleji uvést v činnost než linková pojítka, dále pohyblivá pojítka.

Linkového spojení se bude používat jen při rozmístění vojsk mimo boj, ve výchozím položení k útoku a jako vnitřního spojení na VS nebo VP.

III

Organisace prvků velení. Obsazení velitelského stanoviště, záložního velitelského stanoviště a jejich využití při přemístění

Za současného vedení operací je nutno na stupni střeleckého sboru organisovat velitelskou pozorovatelnu, velitelské stanoviště, záložní velitelské stanoviště a týlový sled velitelství. Pozorovatelnu velitele střeleckého sboru je na vzdálenost do 2 km od předního okraje, VS na vzdálenost 5 až 7 km. Velitelské pozorovací stanoviště velitele sborové dělostřelecké skupiny se umísťuje v blízkosti VP velitele sboru. ZVS se organisuje do vzdálenosti 3 až 5 km a týlový sled do vzdálenosti 10 až 15 km od velitelského stanoviště.

Přemísťování velitelské pozorovatelný se předpokládá v závislosti na terénu skoky 3 až 4 km, při čemž není nutné na každé pozorovatelně plně aktivovat širší spojení; přemísťování VS a ZVS je výhodné provést u každého za den maximálně dvakrát až třikrát. Častější přemístění by značně narušilo velení.

Zásadou pro zabezpečení velení podřízeným je ta okolnost, že velitel střeleckého sboru musí při současném rychlém tempu boje velet převážně z velitelského nebo záložního velitelského stanoviště; jen při vyražení ke zteči a při řešení zásadních otázek v průběhu boje bude velet z velitelské pozorovatelný.

Postupným přemísťováním VS a ZVS sboru lze vyhovět požadavku, aby velitelské stanoviště bylo blízko vojsk.

Na stupni armády se organisují: velitelská pozorovatelná ve vzdálenosti do 3 km, velitelské stanoviště na vzdálenost do 20 km od předního kraje obrany; záložní velitelské stanoviště se buduje na vzdálenost do 8 až 10 km a týlové velitelské stanoviště na vzdálenost do 10 km od velitelského stanoviště.

Provádí-li armáda dva údery, bude nutné na pomocném směru vybudovat ještě pomocné velitelské stanoviště.

Značná šířka pásma průlomu a pásma útoku vševojskové armády nedovoluje veliteli armády pozorovat a řídit celý boj z velitelské pozorovatelný vybudované na směru hlavního úderu. V současné armádní operaci je výhodné a nutné centrem velení mít velitelské stanoviště, kde při řádné organisaci spojení a organisované práci štábů bude mít velitel dostatečné podklady pro řízení operace a boje. Bude výhodné, aby velitel armády činil a upřesňoval své rozhodnutí v terénu jen v některých důležitých fázích operace.

V ostatních fázích operace a boje postačí, aby na velitelské pozorovatelně byla malá operační skupina, která informuje štáb armády a velitele o situaci na frontě na směru hlavního úderu nebo jiném, v dané době důležitém směru.

Bude tedy nutné vybudovat úplnou velitelskou pozorovatelnu v dosavadním pojetí jen ve výchozím položení k útoku.

Při obsazení velitelské pozorovatelny ve výchozím položení k útoku velitelem armády budou na VP náčelník štábu, náčelník operačního oddělení armády s pomocníkem, náčelník oddělení průzkumu, náčelník spojení nebo jeho pomocník, pomocník náčelníka 6. oddělení štábu armády, velitelé všech druhů vojsk, představitelé letectva, výsadkového vojska a eventuálně představitel svazku nebo jednotek zbraní hromadného ničení. V některých případech bude počet těchto funkcionářů a představitelů podle pokynů velitele armády zúžen.

Uvážíme-li, že pozorovatelna je na směru hlavního úderu vojsk armády a směrově i hloubkově v prostoru, kam povede nepřítel, zjistí-li naše přípravy k útoku, svou atomovou, dělostřeleckou a leteckou protipřípravu, vidíme nutnost vybudovat VP, má-li splnit svůj úkol, jako protiatomovou a protichemickou; dále je nutno zachovat všechna opatření utajeného budování.

K úplnému ukrytí štábu a personálu pozorovatelny je třeba vybudovat pro pozorovatelnu velitele armády a velitele dělostřelectva armády do šesti pozorovacích okopů, devět lehkých a jeden zesílený úkryt, jeden až dva úkryty pro radiové stanice a do 1 až 1,5 km spojovacích zákopů čítajíc v to zákopy pro strážné. K provedení těchto prací je třeba dvou dnů práce jedné ženijní roty zesílené jednou až dvěma rotami pěchoty.

Srovnáme-li tempo operace a potřebu času, sil a prostředků na vybudování VP armády, vidíme, že v chodu operace nebude možné ani s přihlédnutím k použití prvků obrany opuštěných ustupujícím nepřítelem budovat velitelskou pozorovatelnu v uvedeném rozsahu ani pro tu dobu, kdy velitel armády v době operace bude z ní velet. K zabezpečení nepřetržitosti pozorování bojiště na směru hlavního úderu nebo jiném v dané době důležitém směru během operace postačí vybudovat pozorovací okopy a obsadit je starším důstojníkem operačního oddělení a oddělení průzkumu s pomocníky a dvěma až třemi styčnými důstojníky, nebude-li velitel armády na pozorovatelně; po případě využít některé z pozorovatelů podřízených svazků.

Zabezpečit takovou malou skupinu bude jednodušší. Kromě toho uvedená skupina je plně schopna dodávat veliteli na velitelské stanoviště prvky z bojiště, které plně nahrazují jeho osobní pozorování průběhu boje a operace. Skupina v této sestavě, vybavená radiovými stanicemi a směrovými pojitky, je pohyblivější, méně zranitelná a je schopna zabezpečit plné pozorování bojiště a přemísťování velitelské pozorovatelny skoky.

Velitelská pozorovatelna armády se přemísťuje skoky na vzdálenosti 3 až 4 km v závislosti na terénu, při čemž spojení bude plně rozvinováno jen při důležitých fázích boje a operace; na příklad před zasazením druhých sledů sborů, armády, armádní rychlé skupiny, při odrážení silných protiztečí a protiúderů a před vzetím jednotlivých pásem v hloubce obrany z chodu nebo s přípravou ve zkrácené době.

Spojení je nutno vzhledem k rychlému tempu operace plánovat jedině radiové a směrovými pojitky. K zabezpečení nezávislého spojení na těchto pojitkách a k dodávání delších zpráv je nutné vybavit skupinu pohyblivými pojitky a styčnými důstojníky.

Z toho, co bylo uvedeno, vidíme, že k plnému rozvinutí velitelské pozorovatelnosti může dojít během prvního dne operace maximálně čtyřikrát až pětkrát. Na ostatních stanovištích bude prováděno jen zběžné pozorování bojiště za krátké přestávky během přesunu.

K zvýšení pohyblivosti v terénu a k zmenšení zranitelnosti skupiny je nutné vybavit ji pásovými obrněnými vozidly. Dosavadní prostředky odkázané na komunikace, které mimo to budou obsazeny přesunujícími se druhými sledy, zálohami a dělostřelectvem, nevyhovují. Zvýšená pohyblivost v terénu i těžko dostupném zabezpečí lepší možnosti využití radiových a směrových pojítek z prostorů pro vysílání nejvýhodnějších.

Vybavení štábu armády televizory, ke kterému v budoucnu neodvratně dojde, zjednoduší ještě více otázku organizace VP velitele armády a zabezpečí veliteli armády přímé pozorování bojiště nejen na směru hlavního úderu, ale i v celém pásmu útoku a na stycích se sousedy. Vhodnou televizní relací z průzkumných letounů bude velitel a štáb moci přímo posoudit i činnost nepřítele a jeho záloh v hloubce obrany a rychleji a příměji reagovat na zámysly nepřítele a mařit je.

Závěrem k otázce velitelské pozorovatelnosti armády je možno konstatovat, že velitelská pozorovatelnost armády v soudobých operacích bude mít v otázkách velení jen pomocnou úlohu. Těžiště velení je nutno organizovat na velitelském stanovišti, kde jsou klidnější a výhodnější podmínky pro řízení armádní útočné operace.

Přejdu k otázce velitelského stanoviště armády.

Zkušenosti z dosavadních velitelsko-štabních cvičení a okolnost, že hlavní otázky rozhodování velitele armády při nich byly řešeny na velitelské pozorovatelnosti, ukázaly, že v dosavadním pojetí velení bylo velitelské stanoviště centrem velení jen v přípravném období. Během vedení operace se stávalo pouhým zpětným registrátorem činnosti velitele armády. Tato okolnost a potlačení důležitosti velitelského stanoviště jako orgánu velení bylo způsobováno jednak špatnou funkcí VS, špatným spojením s VP a se štáby podřízených svazků, jednak tím, že rozhodčí služba nahrává obyčejně veliteli situaci na celé frontě, a nikoli jen to, co by z VP skutečně viděl nebo slyšel, po případě co by kuse dostal od velitelů svazků. Zkušenosti z Veliké vlastenecké války dokazují, že centrum zpráv bylo vždy na velitelském stanovišti, které během operace získávalo zprávy z celého úseku fronty od sborů, divisí, sousedů a konečně i od štábu frontu. Dosavadní praxe používání rozhodčích značně skresluje skutečnou situaci, jaká by byla na frontě.

Snižování úlohy VS je značně zaviněno i tím, že se při velitelsko-štabních cvičeních v terénu s pojítky provádějí operační skoky.

V současné operaci bude a musí mít velitelské stanoviště armády stěžejní úlohu v otázkách velení a řízení armádní operace.

Použití zbraní hromadného ničení má především vliv na zásadní změnu rozmístění prvků velitelského stanoviště. V souvislosti s účinky současných atomových zbraní je nutné VS armády rozmístit na ploše 6 až 8 km², t. j. v prostoru asi 3×2,5 km, má-li být zaručeno, že nebude celé vyraženo zásahem jedné atomové pumy.

Vzhledem k dosavadnímu slabému vybavení spojovacího pluku armády spojovacím materiálem a vzhledem k vedoucí úloze operačního oddělení je zatím výhodné, aby spojovací uzel a operační oddělení armády

byly umístěny ve středu sestavy velitelského stanoviště. Takové umístění zabezpečí budování nejvýhodnějšího a nejkratšího spojení k jednotlivým hlavním složkám štábu, k velitelům a štábům druhů vojsk, které se rozmisťují na vzdálenost 300 až 500 m od operačního oddělení a od sebe. Rovněž vybudování spojovacích zákopů mezi jednotlivými hlavními odděleními bude při tomto rozmístění prováděno po nejkratší a nejvýhodnější linii. Po zlepšení vybavení spojovacího pluku armády bude výhodnější umístění spojovacího uzlu vně VS.

K úplnému vybudování VS armády ve výchozím položení k útoku bude nutno vybudovat asi 40 lehkých a těžkých úkrytů. Tuto práci mohou vykonat 1 až 2 ženijní prapory za 4 až 7 dní, při čemž jsou schopny provést i výkopové a zabezpečovací práce k ochraně a obraně VS. Nejvýhodnější vzdálenost mezi jednotlivými úkryty je 30 až 50 m při zachování vzdáleností mezi jednotlivými skupinami štábu od 300 do 500 m. Úkryty hlavních funkcionářů armády se budují na vzdálenosti 200 m od sebe.

Velká potřeba ženijních prostředků a materiálu, stejně tak jako krátkost přípravného období prakticky někdy nedovolí úplně vybudovat VS.

Praxe ukázala výhodu zakopání terénních vozidel a motocyklů spojek zcela blízko úkrytů hlavních funkcionářů štábu; toto řešení zabezpečí možnost rychlého přesunu a osobní styk hlavních funkcionářů při značných vzdálenostech mezi jednotlivými složkami štábu.

Dosavadní způsob telefonního spojení uvnitř štábu nevyhovuje a nepostačuje kapacitě nutných hovorů uvnitř štábu.

Je nutné kromě telefonního spojení a osobního styku provést mezi hlavními funkcionáři štábu spojení parafonem, které je rychlé a plně nahrazuje bez ztráty času osobní styk. Při řešení parafonového spojení uvnitř štábu telefonní síť pro nutné hovory dalších příslušníků štábu úplně dostačuje. Uvážíme-li potřebu jednotlivých směrů k svazkům, útvarům a zálohám, s nimiž musí být řešeno v přípravném období spojení, je nutné odlehčení telefonní sítě parafonovým spojením uvnitř štábu ještě názornější.

Zkušenosti ukázaly výhodu dvou parafonních tlačítkových centrál, a to jedné u náčelníka štábu a druhé u operačního oddělení armády.

Vzhledem k značné cirkulaci na VS a se zřetelem na možné zničení nebo poškození linkového spojení zásahy nepřátelských zbraní je nutné, aby všechny telefonní i osvětlovací kabely na VS byly zakopány. Dosavadní ruční zakopávání je značně zdlouhavé a vyčerpávající. Do vyřešení vhodného motorového pluhu, kterým by byly vybaveny spojovací i ženijní jednotky, bude výhodné použít k vyrytí střežek pro uvedení vedení normálního pluhu, který ve střední půdě urychlí práce spojené se zakopáváním vedení a sníží potřebnou pracovní dobu při tažení koněm na třetinu.

Na ostatních směrech je nutno k ukrytí vedení využít spojovacích zákopů mezi odděleními.

Pomocné spojovací a hospodářské jednotky se rozmisťují na vnějším obvodu VS, odděleně od velitelských orgánů.

Vně prostoru VS se umísťuje letiště, štábní letka, protiletadlové dělostřelectvo v palebných postaveních, radiolokátory hlásné služby, dopravní

prostředky štábu, vysílač výstrahy, odmořovací a desaktivační místo.

K zabezpečení ochrany VS se vyčleňuje armádní protiletadlová dělostřelecká skupina, strážní jednotka a kromě toho se jednotlivé úseky obvodu VS a důležitá oddělení štábu přidělují k obraně jednotlivým složkám štábu.

Vzhledem k značné rozloze VS je nutné VS vybavit jednou dobře vykonanou elektromagnetickou sítí k vyhlašování signálů, která zvukově obsáhne celé VS. Zkušenosti s jinými prostředky k vyhlašování signálů na stupni armády časově nevyhovují.

Kromě běžného operačního sálu, v němž se konají porady velitele a čini zásadní řešení, je výhodné vybudovat menší operační sál u operačního oddělení, vybavený dostatečně dlouhými stoly, v němž by bylo možno zpracovávat hlavní grafickou dokumentaci. Vybavení tohoto sálu značně uspoří čas, který se ztrácí ztíženou prací s velkými mapami v došavadních malých prostorech.

V nedávné době bylo často diskutováno o tom, zda vzhledem k použití atomových zbraní nepřítelem je výhodné rozmisťovat VS v lese. Se zřetelem k tomu, že ženijní práce spojené s vybudováním VS trvají značný počet dní, je umístění VS v zalesněném terénu výhodnější, neboť les skýtá dostatečnou ochranu před vzdušným pozorováním v prvních dnech jeho budování. Les konečně umožňuje i ženijní práce v době denní, což značně časově zrychluje vybudování VS; kromě toho maskování výkopových prací je jednodušší.

Zásadně se VS armády právě tak jako ZVS přemisťuje jen jednou denně. Častější přemístění je neúčelné a tříští zbytečně úsilí velení. Naopak při pomalejším postupu vojsk v prvním období operace bude výhodné během prvních tří dnů operace provést přemístění jen dvakrát.

Tuto variantu bude nutno prakticky provádět hlavně tehdy, podnikne-li nepřítel na druhý den operace silný protiúder, který bude mít vliv na zpomalení postupu vojsk prvního sledu armády na směru hlavního úderu.

Velitel armády bude prakticky vydávat rozkazy pro činnost v noci a upřesňovat úkoly na druhý den operace nejpozději v době od 15.00 do 16.00 hodin. Vydání rozhodnutí na další den operace a boje v této době je opodstatněno nutností ponechat dostatek denního času pro podřízené jednotky. V zimě bude nutné, aby velitel armády vydal své rozhodnutí ještě dříve, a to asi v době maximálně od 13.00 hodin do 14.00 hodin.

První část orgánů VS může tedy začít přemisťovat VS v době asi za 2 hodiny po vydání rozhodnutí velitele na další den operace, když zabezpečí dojití rozkazů k vykonavatelům a kontrolu plnění rozkazů důstojníky štábu.

Průzkumný sled určený k vyhledání a přípravě nového VS je třeba na stupni armády odeslat 3 až 4 hodiny před přesunem prvního sledu VS na nové VS. V průzkumném sledu je důstojník operačního, chemického, ženijního a spojovacího oddělení, lékař, správce štábu nebo jeho pomocník a část orgánů pořádkové služby.

Konečně je nutné doplnit tento sled jednotkami, které provedou odminování, po případě odmoření prostoru nového VS, jeho vytyčení, jeho prvotní strážní ochranu a bakteriologické vyšetření. Je výhodné současně s tímto sledem vyslat část prostředků VS (stany, pojička) a pracovních

sil, které zabezpečí do příchodu prvního sledu nutná pracoviště a nutné spojení, aby po příchodu prvního sledu VS bylo VS akceschopné.

Za 3 až 4 hodiny po odchodu průzkumného sledu je možné provést přesun prvního sledu VS, t. j. velitele armády, hlavních funkcionářů a části štábu se štábními a osobními vozidly a hlavním materiálem k vybavení nového VS.

Tak zvaný »druhý sled VS«, skládající se ze zbývajících částí štábu a z pomocných a hospodářských jednotek, zůstává pod vedením náčelníka štábu na starém VS dotud, dokud není uvedeno v činnost nové VS prvním sledem. Několik hodin po zrušení starého VS je nutno ponechat na starém VS permanenci, která přejímá doklady a zprávy, zasílané na toto VS.

Po dobu přesunu prvního sledu VS musí ZVS zůstat na dosavadním místě, aby bylo schopno převzít velení, kdyby bylo vyřazeno staré VS nebo první sled VS.

V praxi je možno podle toho, jaká je situace na frontě, provést řadu variant v postupu přemístění VS a ZVS. Někdy při rychlém postupu vojsk bude výhodné přemístit dříve ZVS, a to přibližně do čáry původního předního kraje obrany nebo před něj a zesílením tohoto ZVS důstojníky štábu vytvořit přechodné pracoviště pro velitele armády a hlavní funkcionáře armády na ZVS, na němž velitel armády učiní rozhodnutí na další den operace. Tato varianta bude především výhodná při rychlém tempu operace v operační hloubce obrany nepřítele, kdy by pro větší vzdálenost mezi frontou a VS bylo pro velitele armády nevýhodné ztrácet čas zbytečně dlouhým přesunem.

V operační hloubce při rychlém spádu boje je možná eventualita častějšího přemístění VS, a to přibližně třikrát ve dvou dnech, hlavně tehdy, přejdou-li vojska armády do pronásledování a je-li vyloučena možnost zásahu operačních záloh nepřítele.

Při všeobecném přechodu vojsk armády do pronásledování nebude se VS armády rozvíjet a velení z VS bude prováděno během jeho přesunu operační skupinou.

Zásadou při volbě okamžiku přemístění VS po zhodnocení situace musí být otázka vzdálenosti VS od vojsk a podmínky, za jakých je možno z dosavadního prostoru umístění VS velet, a ne otázka, zda nové VS je již vybudováno, či nikoli.

Shrnutím uvedených poznatků je možno konstatovat, že v soudobých operacích bude mít hlavní úlohu ve velení velitelské stanoviště, které je především povinno zabezpečit veliteli armády všechny prvky pro jeho rozhodování a zabezpečit velení vojskům.

ZVS se buduje podobně jako VS, jenže počet úkrytů a okopových prací tu bude daleko menší. Normálně mu bude velet zástupce velitele armády nebo zástupce náčelníka operačního oddělení. Budou v něm umístěny části jednotlivých složek štábu. Pro dostačující chod služby a dostatečné zabezpečení velení pro přechodnou dobu při eventuálním vyřazení VS zbraněmi hromadného ničení stačí toto obsazení: starší důstojník operačního oddělení se dvěma pomocníky a se dvěma styčnými důstojníky, 1 až 2 důstojníci oddělení průzkumu, pomocník náčelníka spojení pro linkové, směrové a radiové spojení, pomocník náčelníka topografického oddělení, orgány 6. oddělení, 2 až 3 důstojníci štábu dělo-

střelectva, 2 důstojníci TMV, 2 důstojníci PVO a po 1 zástupci ženijního vojska, chemického vojska, VKR a pomocná kancelář.

Na ZVS se organisuje samostatný spojovací uzel, který má spojení s VS a kromě toho samostatné spojení se sbory a zálohami armády a s prostředky armády. Má tedy úplně samostatné spojení nezávislé na VS a je schopno převzít ihned velení, kdyby bylo VS vyřazeno z činnosti.

Aby ZVS bylo schopno velení, je nutné, aby během celé přípravy operace i za operace bylo neustále informováno z VS o situaci a zámyslu velitele.

Co se týče dokumentace psané, nebude celkem činit obtíže zabezpečit po jednom výtisku pro ZVS při jejím zpracování na VS. Těžší problém je spojen s grafickou dokumentací, neboť VS není schopno vypracovat v současné zkrácené době na přípravu a při současném rychlém tempu operace grafickou dokumentaci ve dvou výtiscích. Jsem toho názoru, že vybavením ZVS malým promítačem a ofotografováním a rychlým zpracováním fotografických snímků hlavních grafických dokumentů je možné bez zvláštních časových ztrát a vyčerpání pracovníků VS plně zabezpečit ZVS fotografickými kopiemi hlavních grafických dokumentů, kterých mohou v čas potřeby použít.

Zabezpečení běžných informací ZVS se provádí radiem, telefonicky nebo speciálně určenými styčnými důstojníky. K zabezpečení nerušené práce podřízených svazků smí ZVS provádět jen kontroly spojení s nimi a do převzetí velení nesmí vlastní cestou získávat zprávy od podřízených.

Vcelku by bylo ZVS, na němž je řada důstojníků, hlavně v přípravném období, nevyužito pro plánování operace. Bude tedy výhodné pověřovat v přípravném období ZVS podle rozhodnutí velitele nebo náčelníka štábu armády zpracováním některých dílčích dokumentů ve prospěch VS.

Přemístění ZVS se provádí obdobným způsobem jako přemístění VS, t. j. jednou denně. Při malém tempu operace je možné provádět střídavě přemístění VS a ZVS, při čemž se každé z nich přemístí jednou za dva dny; v tomto případě bude náčelník štábu armády nucen organisovat i manévr částí prvního sledu VS, aby velitel armády při svém rozhodnutí na ZVS, bude-li toto stanovíště v daném okamžiku blíže frontě, měl u sebe odpovědné funkcionáře zabezpečující mu podklady k rozhodnutí, proniknutí rozhodnutí k vojskům a jeho kontrolu u podřízených svazků a útvarů.

IV

Použití nových způsobů spojení

Za oboustranného použití zbraní hromadného ničení je v současných útočných operacích hlavním pojítkem radiové spojení, které jediné je s to zabezpečit nepřetržitost velení při vysokém tempu útoku, při časté změně VS a VP, při rychlých přesunech a při boji v noci.

Radiové prostředky, zejména anténní systémy, které jsou uloženy vně úkrytů, jsou velmi zranitelné účinky atomových zbraní. Je tedy nutné pro radiové stanice nebo pro vozidla se zamontovanými radiovými

stanicemi vybudovat protiatomové úkryty, aby radiové stanice nebyly poškozeny tlakovou vlnou nebo tepelnou vlnou. Kromě toho je nutné mít dostatečnou zálohu radiových stanic a hlavně anténních systémů, aby možné ztráty mohly být včas nahrazeny.

Vliv radioaktivního záření je přechodný a vyřadí radiové stanice z provozu na poměrně krátkou dobu po výbuchu, a je ho možno tedy nechat.

Zásady organizace radiového spojení zůstávají beze změn; důležité však je, aby radiové sítě byly organizovány tak, aby libovolná stanice byla kdykoli schopna přejít na samostatný směr, bude-li vysoké rušení nebo bude-li plnit zvlášť důležitý úkol.

Vzhledem k velikým vzdálenostem mezi orgány velení, hlavně v průběhu boje v operační hloubce, nebude donosnost stanic dosavadních typů postačující. Bude nutno používat v hojně míře směrových antén a i radiových mezistanic.

V současné době se zlepšily a jsou lépe vyvinuty prostředky rušení našeho radiového spojení nepřítelem. Jako ochranu proti nepřátelskému radiovému rušení je třeba organizovat záložní radiové sítě, častěji měnit provozní údaje během provozu radiových stanic, využívat k podávání zpráv krátkých signálů, používat mezistanic a provádět klamný provoz.

Bude výhodné zabezpečit na důležitých operačních směrech radiové spojení nejméně na dvou radiových sítích nebo radiových směrech, při čemž je žádoucí jednu z těchto sítí nebo směrů organizovat na ultrakrátkých vlnách.

Aby bylo utajeno umístění VS, ZVS nebo jiných orgánů velení, je nutné umísťovat vysílací středisko středních a velkých vysílačů na vzdálenost od 3 do 5 km od VS nebo ZVS. Abychom spojení s vysílacími středisky dosáhli v době co nejkratší, musíme upustit od dosavadního dálkového ovládání vysílačů linkovým spojením a přejít na ovládání těchto vysílačů radiovými stanicemi malé výkonnosti. Přechodem na tento systém bude zabezpečeno ovládání těchto stanic i během přesunu.

Rovněž tak dosavadní způsob vysílání zpráv pomůckami utajeného velení je těžkopádný a zdržuje značně provoz na sítích délkou vysílaných zpráv; také se tím dává nepříteli větší možnost zjistit a rušit radiové stanice a radiový provoz. Bude nutné, aby naši technici zkonstruovali jednoduché zařízení, které by dovolovalo automatické šifrování otevřeně vysílaných zpráv (na způsob přístrojů VČ zavedených v Sovětské armádě); radiovými stanicemi s tímto zařízením pak vybavit alespoň velitele armády, svazků a jejich náčelníky štábů. Zároveň s touto otázkou musí naši technici vyřešit problémy zvýšení výkonnosti při zmenšení váhy a rozměrů radiových stanic, napájecích zdrojů a otázky jejich montáže do vozů tak, aby je bylo možno v krátké době demontovat a dislokovat do úkrytech a opačně. Dosavadní pevné zamontování v radiových vozech již našim současným potřebám nevyhovuje.

Vyřešení otázky zmenšení váhy a rozměrů radiových stanic, jejich rychlé demontáže, zabezpečí umístění osobních radiových stanic přímo u velitelů v jejich voze a tím i trvalé velení za všech okolností, hlavně za přesunu.

Tento problém není technicky při dnešní vyspělosti našeho radiového průmyslu neřešitelný, nemá však dosud své průkopníky.

Značné nedostatky ve velení v současné době jsou způsobovány tím, že naši velitelé a štáby jednak nedovedou rychle pracovat s pomůckami utajeného velení, jednak si nedovedou včas připravit krátké signály, kterými je možno zpracovat zprávy a po speciálnosti vyjadřovat úkony a úkoly nevyjádřené ve všeobecných hovorových tabulkách; konečně nedovedou sami prakticky odesílat a přijímat zprávy, jsou odkázáni na pomocníky nebo radisty — tím vším se rozšiřuje a zdržuje příměst osobního velení a zdržuje se provoz radiových stanic.

Současně s radiovými pojítky nabývají v soudobé operaci mimořádné důležitosti směrová pojítka, která jsou proti linkovým pojítkům výhodnější, protože se dají rychle zřídit, přemísťovat, dá se jich několikanásobně využít, jsou méně rušitelná a odposlouchatelná.

V současných útočných operacích bude po průlomu hlavního pásma obrany, kdy tempo operace vzroste, technicky nemožné stavět stejným tempem spojovací osu linkovými pojítky. Bude tedy výhodné zřizovat na spojovací ose předsunuté podací stanice nebo spojovací uzly, vybavit je směrovými stanicemi a zabezpečit tak včasné prodloužení spojovací osy. S postupem výstavby spojovací osy směrové stanice likvidovat a provádět jimi manévry ve směru k frontě. Takovým způsobem zabezpečíme rychlou náhradu a doplnění spojovací osy. Instalace dvojic směrových stanic na pásových vozidlech zvýší výhodu použití stanic a zabezpečí umístění stanic v nejvýhodnějších prostorech pro vysílání, hlavně tehdy, půjde-li o umístění mezistanic v terénu pro směrová pojítka nevýhodném.

Otázky ženíjního zabezpečení a zálohy prostředků jsou totožné s potřebami u radiových stanic.

Závěrem je možno konstatovat, že důležitost směrových pojítek, která zdvojují nebo prodlužují spojovací osu, stoupá; zvětšením jejich výkonnosti, pohyblivosti a počtu cest budou dány předpoklady k tomu, aby v budoucnu ve značné míře nahradila linková a plně zdvojovala radiová pojítka.

Radiovými a směrovými pojítky je nutno organisovat i dálhopisný provoz.

Linková pojítka jsou účinky zbraní hromadného ničení značně zranitelná; kromě toho odstranění závad vzniklých poškozením sítě, která bude zakopána, trvá delší dobu a vyžaduje větší počet personálu a kontrolních rozvodů. Prakticky bude linkové spojení budováno v plném rozsahu jen v přípravném období, kdy je vzhledem k zakazu radiového spojení s hlediska utajení, hlavním spojením. Vzhledem k nutnosti utajit přípravy operace a vzhledem k poměrně dostatečnému času k postavení i protiatomovému zabezpečení linkového spojení ve výchozím položení bude linkové spojení doplněné pohyblivými prostředky mít hlavní úlohu v zabezpečení velení v přípravném období a při spojení uvnitř štábu.

Je na místě připomenout, že i tu při linkovém spojení, které stále má důležitou úlohu, je otevřeno široké pole působnosti našim technikům, aby vyřešili vhodný dopravní prostředek schopný pohybu v každém terénu, i v lesích, z něhož by bylo možno provádět rychlé kladení při současném automatickém zakopávání vedení, neboť dosavadní ruční kla-

dení a zakopávání vedení je zastaralé a nevyhovuje současným požadavkům.

Dosavadní zásady pro organizaci spojení pohyblivými pojítky jsou v platnosti. Vzhledem k zvýšeným tempům a šířkám pásem operace vzrostl význam spojovacích letounů a vrtulníků, stejně tak jako nutnost nahradit dosavadní pohyblivá pojítka novými, schopnými projít libovolným terénem, a to i zamořeným zbraněmi hromadného ničení. Budoucí vývoj se usměrní hlavně na vrtulníky, které pro malý přistávací prostor, rychlost a pro schopnost vyhnout se zamořeným prostorům mají nejlepší předpoklady vytlačit ostatní druhy pohyblivých pojítek, která jednak nejsou rychlá, jednak jsou odkázána hlavně na komunikace; jejich přizpůsobení, aby byla schopna překonávat zamořený terén, by bylo velmi nákladné, zvětšilo by jejich váhu, a tím i snížilo jejich rychlost, což je nežádoucí.

Boj v operační hloubce bude charakterisován pronásledováním nepřítelů a střetnými boji s jeho operačními zálohami. Kromě radií a směrových pojítek budou tu mít hlavní úlohu pohyblivá pojítka a mezi nimi vrtulníky a obrněná pásová vozidla na předním místě.

Na čele spojovací osy je nutno organisovat předsunuté podací stanice obsazené důstojníky operačního oddělení s pojítky (radiem, směrovými stanicemi, vrtulníky, obrněnými pásovými vozidly, motocykly), kde se shromažďují zprávy, které se po zhodnocení ihned odesílají do štábu armády. Spojky bude nutno vybavit dosimetry k zjišťování zamořených prostorů a neprodyšnými brašnami na doručování zpráv. Na podací stanici je nutno organisovat dosimetrickou hlídku, která zjistí stav eventuálního zamoření spojky a zařídí, bude-li to nutné, její přesun na odmořovací místo.

Závěrem možno konstatovat, že po malém zvýšení počtu radiových a směrových stanic, po vybavení armády vrtulníky, při znalosti účinků zbraní hromadného ničení na bojovou techniku, při vyčlenění dostatečného počtu záloh pojítek a při operativním manévru prostředky, silami a zálohami náčelníka spojení armády bude možno prostředky, které armáda bude mít k dispozici, plně zabezpečit nepřetržité velení během celé útočné operace.

Závěr

Aby byla zabezpečena nepřetržitost velení během celé armádní operace, je nutno změnit dosavadní styl práce velitelů i štábů, a to nejen v přípravném období, ale i během operace.

Je nutno vymýtit z práce velitelů a štábů dlouhé psané informační zprávy a zrušit přednášení souvislých informačních zpráv. Velitelé druhů vojsk a náčelníci oddělení štábu odpovídají veliteli nebo náčelníkovi štábu armády jen na nutné otázky na jejich vyžádání.

Při snížení počtu vypracovávaných dokumentů, přechodu na grafiku a při zpracování grafických dokumentů v rozsahu na stupni armády bez zbytečných detailů budou velitelé i štáby schopni plněji zabezpečovat včasné doručení rozkazů vojskům a důslednou kontrolu a pomoc.

Dosavadní zkušenosti z připravenosti našich velitelů a štábů dokazují, že máme možnosti přistoupit k zjednodušení dokumentace a rozkazů, které byly dosud příliš obsáhlé, rozbředlé a nepodporovaly, nýbrž brzdily iniciativu podřízených.

Je nutno soustavně zlepšovat technická zařízení štábů, zvýšit odbornou úroveň štábů a naučit velitele i štáby rychle pracovat s radiem, se směrovými pojítky, rychle se rozhodovat a vydávat krátké, jasné rozkazy nebo nařízení.

Hlavní podstatu zlepšení práce štábů je nutno hledat v dobré organizační práci a ve zvýšení produktivity práce každého člena štábu, a ne ve zvyšování počtu příslušníků štábu.